

Türkiye’de Genç İstihdamına Yönelik Kamu Harcamaları

Ruhal Samanlı¹

Özet

Genç nüfus, genel olarak bir ülkede orta öğretimi bitirme yaşının ve ekonomik, sosyal, siyasi, kurumsal yapının göz önünde tutulması ile belirlenmektedir. Her ülkede orta öğretimi bitirme yaş sınırı farklılık gösterse de uluslararası literatürde referans alınan organizasyonlar tarafından yaklaşık olarak belirlenen alt ve üst yaş sınırı vardır.

Uluslararası alanda etkisi yüksek olan Birleşmiş Milletler (BM) ve Uluslararası Çalışma Örgütü (UÇÖ) tarafından genç nüfusun alt yaş sınırı 15, üst yaş sınırı 24 olarak belirlenmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından yayımlanan belgelerde de genç nüfusun yaş aralığı 15-24 yaş olarak belirtilmektedir.

Genç nüfusun alt sınırı çalışma çağı nüfusunun alt sınırını da oluşturduğu için genç nüfus genç işgücü olarak kabul edilmektedir. Ülkeler, ekonominin uzun süre dinamik ve değişen koşullara uyum sağlayabilen bir halde olabilmesi için genç işgücünün istihdamını kolaylaştırmaya yönelik politikalar, stratejiler, plan ve programlar üretmek, uygulamak ve denetlemekle sorumludur. Genç işgücünü, istihdam etmek ve istihdamda tutabilmek için işsizliği azaltmaya ve istihdamı kolaylaştırmaya yönelik aktif istihdam politikaları önemsenmektedir. Genç işgücünün istihdamını mümkün kılmak için de beceri geliştirmeye ve nitelik artırmaya yönelik eğitim politikaları önemsenmektedir.

Ülkelerin ekonomik yapısı için genç işgücünün varlığı ve genç işgücünün istihdamı oldukça önemlidir. Literatür taraması neticesinde genç işgücünün istihdamına yönelik kamu harcamalarını konu alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye’de genç istihdamına yönelik kamu harcamaları başlıklı çalışmamız literatüre katkı sağlayabileceği düşüncesiyle hazırlanmıştır. Literatür taraması neticesinde elde edilen verilerin analiz

1 Dr. Öğretim Üyesi, Çankırı Karatekin Üniversitesi, ruhals@karatekin.edu.tr,
ORCID ID: 0000-0002-4422-6242

edilmesi ile hazırlanan çalışmada öncelikle genç işgücünün Türkiye’deki durumu açıklanmıştır. Daha sonra Türkiye’de genç nüfusa yönelik kamu harcamaları ve türleri detaylı bir şekilde anlatılmıştır. En son olarak Türkiye’de genç istihdamına yönelik kamu harcamalarının etkililiği çerçevesinde bir analiz yapılmıştır. Sonuç bölümünde de ulusal literatürde erişilebilen kaynakların analizi ile edinilen bilgiler esas alınarak genç işgücünün istihdamına katkı sağlama amacıyla düzenlenen kamu politikalarının ve kamu politikaları doğrultusunda yapılan harcamaların genç işgücüne katkısı değerlendirilmiştir.

1. Giriş

Bir ülkenin varlığının ve sürdürülebilirliğinin esas unsuru insan kaynağıdır. İnsan emeğinin üretim sürecinde kullanılabilmesi için üretim faktörlerinden biri olan beşerî sermayenin eğitim ve öğretim ile nitelikli hale getirilmesi gerekmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri; ülkelerin, toplumların ve bireylerin geleceğine yapılan en önemli yatırımdır. Donanım ve beceri gelişimi, finansal bağımsızlığı ve topluma anlamlı bir şekilde katılmayı isteyen birey için önemlidir. Toplumlar ve ülkeler dinamik, farklı becerileri olan işgücünden faydalanarak yeniliklere uyum sağlamak, toplumsal eşitsizlikleri gidermek ve ekonomik büyümeyi sağlamak amacındadır.

Nitelikli, donanımlı bir nüfus oluşturarak insan kaynağını etkili kullanabilmek için öncelikle cinsiyet ayrımı yapmaksızın tüm nüfusa eğitim ve öğretim açısından fırsat eşitliği sunulmalıdır. Bu haliyle mesleki bilgi ve birikimin artırılması ve becerilerin geliştirilmesi işgücü piyasasının esnek yapısına uyum sağlamayı kolaylaştıracaktır. Bu açıdan gençlere yönelik istihdamı kolaylaştırmak açısından mesleki ve teknik eğitim ile aktif işgücü piyasası hizmetleri çok büyük öneme sahiptir.

Genç işgücünün istihdama geçiş sürecinde birtakım zorluklar bulunmaktadır. Genç işgücünün eğitim hayatından işe geçiş sürecinde deneyim eksikliği, eğitim hayatında edinilmemiş niteliklerin işgücü piyasasının beklemesi, istihdama geçiş süresinin uzaması, gençlerin aktif iş bağlılığının zayıflığı gibi durumlar söz konusudur. Bu durumda kamunun genç işgücünü güçlendirme faaliyetleri önem kazanmaktadır.

2. Genç İşgücünün Türkiye’deki Durumu

Genç nüfusun yaş aralığı, ekonomik, siyasi ve kurumsal faktörlere bağlı olarak ülkelerin ulusal mevzuatlarında değişiklik gösterse de Birleşmiş Milletlere ve Uluslararası Çalışma Örgütüne göre, genç nüfus 15- 24 yaş aralığındaki bireylerdir. Genç nüfusun alt yaş sınırı ortaöğretimi bitirme yaşı olarak belirlenirken, üst yaş sınırı için 24 yaş olarak belirlenmiştir (Bostancı, Çolak ve Koç, 2024; Erday, 2009).

Genç nüfus, ülkelerin ekonomik ve sosyal dönüşümünde önemli aktörlerdir. Özellikle sosyal güvenlik sisteminin sorunsuz bir şekilde devam etmesi için genç işgücünün istihdam edilmesi gerekmektedir. Özellikle nüfusu yaşlanan ülkeler, genç nüfusun istihdamını kolaylaştıracak plan ve programları göz önünde tutmaktadır (Bostancı, Çolak ve Koç, 2024). Genç nüfusu yüksek olan ülkeler de genç nüfusun becerilerini artırmaya yönelik stratejiler geliştirmeye önem vermektedir. Türkiye, artan genç nüfusa bağlı olarak önemli genç işgücü potansiyeli olan ve 2040 yılına kadar “demografik fırsat penceresi” içerisinde olan bir ülkedir. Genç işgücünün eğitime önem verilmesi halinde genç işgücünün istihdamı kolay olacaktır (Erdayı, 2009).

İşsizlik, ülkeleri ekonomik ve sosyal açıdan etkileyen önemli sorunlardan biridir (Uslu ve Tatlı, 2024:18). Küresel bir sorun olarak kabul edilen işsizlikten en çok gençler etkilenmektedir. (Erdayı, 2009). Yapılan araştırmalar, genç nüfusun işsizliğinin uzun vadeli yıkıcı sonuçlarının olabileceğini ortaya koymaktadır. Gençlerin işsizliği, bireysel gelirin yoksunluğuna neden olmakla birlikte gençlerin ruh sağlığı sorunlarının ortaya çıkmasına ve artmasına neden olmaktadır (Bostancı, Çolak ve Koç, 2024). İşgücü piyasasındaki değişiklikler, gençlerin iş ararken karşılaştığı zorluklar hem gençleri işsizliğe karşı savunmasız hale getirmekte hem de gençlerin öz saygı ve sosyal kimlik oluşturmada sorunlar yaşamasına neden olmaktadır. İşsizlikle karşı karşıya olan gençler, suçluluk ve işe yaramazlık duyguları nedeniyle zorluklar yaşamaktadır (Uğurlu, 2024:178). Bireysel ekonomik ve sosyal durumu etkileyebilecek olan alkol ve sigara kullanımı ile işsizlik arasında bir ilişki bulunmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, özellikle genç işsizlik oranındaki artış alkol ve sigara tüketimini artırmaktadır (Çebi Bulut ve Tunca, 2025:227). İş arama kanallarını kullanan ve iş bulamayan gençlerin umudunun kırılması, çaresizliğe ve bunalıma neden olmaktadır (Gücenmez, 2022). Edinburg’da genç işsizleri kapsayan bir araştırmaya göre, genç işsizlerin intihar eğilimlerinin araştırılmasının sonucunda genç işsizlik ile intihar eğilimi arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Yılmaz, Fidan ve Karataş).

Genç işsizliği, nüfus dinamikleri içerisinde etkisi yüksek bir kategori olan “yaş” ile ifade edilmektedir. Her yaş grubunu etkileyebilen işsizlik nedeniyle gençler, bireysel açıdan mikro ekonomik ve sosyal açıdan makro sorunlar yaşamaktadır. Gençlerin yaşları itibarıyla yaşam ve iş deneyimleri az olmakta, nitelikleri iş gücü piyasasından beklenen niteliklere nispeten daha düşük olmakta ve sosyal ağları çok fazla olmamaktadır. Diğer taraftan çalışma çağı nüfusunun önemli bir kısmını oluşturan gençler, emek piyasasının hızlı değişen yapısından ve taleplerinden kolaylıkla etkilenmektedir. İşgücü piyasasının arz ve talep ilişkisi, ekonomik büyüme, eğitim politikaları,

işsizlik birbiriyle bağlantılıdır. (Yılmaz, Fidan, Karataş, 2010). Bu haliyle Türkiye’de mevcut genç nüfusun istihdama dahil edilememesi durumu olan genç işsizliği, mevcut yetişkin nüfusun istihdama dahil edilememesi durumu olan yetişkin işsizliğine göre daha fazladır. Türkiye’de 2024 yılı TÜİK verilerine göre, genel olarak işsizlik oranı %8,7 olmaktadır. Genel işsizlik oranı erkeklerde %7,1 iken, kadınlarda %11,8 olmaktadır (TÜİK Uluslararası Seçilmiş Göstergeler, 2024). TÜİK’in 2024 yılı işgücü istatistiklerine göre, 15-24 yaş arası genç nüfusun işsizliği %16,3 olmaktadır. Cinsiyeti göz önünde tutarak belirtmek gerekirse, genç erkeklerde işsizlik oranı %13,1 iken, genç kadınlarda işsizlik oranı %22,3-olmaktadır (TÜİK İşgücü İstatistikleri, 2024). TÜİK’ in 2024 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre, Türkiye’nin 2024 yılı nüfusu 85 milyon 664 bin 944 kişidir. Bu nüfus içerisinde çalışma çağı nüfusu olan 15-64 yaş arası nüfus ise, 56 milyon 626 bin 081 kişidir. Türkiye’de 2024 yılı verilerine göre, 15-24 yaş arası nüfus ise, 12 milyon 763 bin 159 kişidir (TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2024). Yani, toplam nüfus içerisinde %14,9’unu genç nüfus oluşturmaktadır (TÜİK İstatistiklerle Gençlik,2024). Önemli bir oranı oluşturan gençlerin işgücü piyasasından uzak kalmaması ve gençler ile işgücü piyasası arasındaki bağların kuvvetli olması için özel politikalara ihtiyaç duyulmaktadır (Azu vd., 2025).

Ekonomik ve sosyal içerikli işsizlik sorununun çözümüne yönelik kapsamlı bir yaklaşım gereklidir. Tüm bireyler ve sosyal sınıflar özelinde var olan sorunların çözümünde sosyal barışın ve sosyal adaletin sağlanmasında çözüm odaklı yaklaşım çerçevesinde dikkat çeken politikalara ihtiyaç vardır. Sosyal politika disiplini, geniş kapsamlı bir çerçeveye sahip olarak insan hayatını etkileyen (eğitim, sağlık, istihdam, çevre...vd.) pek çok konuyu ele almaktadır (Yüksel, Gücenmez ve Uyanık, 2024).

Türkiye, genç nüfusu azalan hızla da olsa artan bir ülkedir. Genç nüfusun yaşadığı ekonomik ve sosyal içerikli sorunların ortadan kaldırılması ve genç nüfusun güçlendirilmesi önemlidir.

3. Türkiye’de Genç Nüfusu Güçlendirmeye Yönelik Kamu Harcamaları

Gençlere yönelik faaliyetlerin esas amacı gençlerin güçlendirilmesidir. Türkiye’de genel olarak Gençlik ve Spor Bakanlığı bünyesinde Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, genç nüfusun sosyal gelişimine yönelik faaliyetler ile ilgilenmektedir (Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2025). Türkiye’de genç nüfusa yönelik eğitimler için Millî Eğitim Bakanlığı sorumluluk almaktadır. Bakanlık, dezavantajlı gruplardan biri olan gençlerin,

eğitim hayatlarının bitiminden sonra iş hayatına uyum sağlama kapasitelerini artıran beceriler kazandırmak ve istihdam edilmeyi kolaylaştırmak için Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı hazırlamıştır. İşgücü piyasasından beklenen niteliklerin belirlenmesi ile genç nüfusun ihtiyaç duyduğu niteliklerin ve becerilerin uyumlu olmasına yönelik eğitim planlarının yapılmasına özen gösterilmiştir (Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, 2014).

Eşit fırsatlar sunan nitelikli eğitim, eğitime erişim, üretim süreçlerine katılım arasında anlamlı ve güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Türkiye, genç nüfusu yüksek olan ülkelerden biri olarak mesleki ve teknik eğitimi, eşit fırsatlar ölçüsünde genç nüfusa sunma sorumluluğuna sahiptir. Eğitim verme sorumluluğunun esas amacı okuldan işe geçiş süresini kısaltmak, okuldan işe geçişi kolaylaştırmakla birlikte işler arasındaki geçişleri de zorlaştırmamaktır. (Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi, 2024).

Kalkınma planları da mesleki eğitimin önemine odaklanmaktadır. En güncel olan On İkinci Kalkınma Planı, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik için genç nüfusun mesleki donanımını artıracak eğitim planlarının hazırlanmasının ve uygulanmasının gerekliliğini içermektedir. Kalkınma Planlarıyla, işgücü piyasasının beklentileri ve işgücünün beklentileri göz önünde tutularak uzun vadeli ekonomik ve sosyal gelişime odaklanılmaktadır (T. C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2023).

İşsizlik, günümüzde kişisel bir sorun olmaktan çıkmış ve devletin çözmesi gereken sorunlar içerisine dahil edilmiştir. Bu durum çalışma çağı nüfusunun istihdamına yönelik istihdam stratejilerinin ve stratejilere yönelik eylem planlarının oluşmasına neden olmuştur. Türkiye’de genç nüfusun işsizliğini gidermeye ve istihdamını artırmaya yönelik faaliyetler, devlet kanalıyla sorumluluk alan kurumlar tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti adına sorumluluk alan İŞKUR, yasal bir düzlemde aktif işgücü piyasası politikalarının ve pasif işgücü piyasası politikalarının uygulayıcısıdır. İŞKUR, istihdamın artırılması ve korunması, işsizliğin azaltılması, işsiz insanlar ile çalışanların mesleki bilgi ve becerilerinin artırılması ve özel politikaya ihtiyaç duyan dezavantajlı gruplara katkı sunulması amacıyla Aktif İşgücü Hizmetlerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkındaki Yönetmeliğe dayalı olarak aktif işgücü hizmetlerini yürütmektedir (Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, 2022). Türkiye’de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının bir kuruluşu olarak çalışmalarına devam eden İŞKUR (Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Tarihçe), genel olarak özel politikalar gereken dezavantajlı grupların işgücü piyasasına geçişini kolaylaştırmak hedefiyle uluslararası alanda iş birliği yaparak Avrupa

Birliği (AB), Dünya Bankası (DB), BM ve BM’nin uzmanlık kuruluşları ile projeler yürütmektedir. Yürütülen projeler içinde “Herkes için İnsana Yakışır İş: Ulusal Gençlik İstihdam Programı ve Antalya Pilot Bölge Uygulaması (BM Ortak Programı) başlıklı” projesi 15-24 yaş arasında olan gençlere hitap etmesi açısından önemlidir (Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Projeler).

İŞKUR’un işi, işvereni ve işçiyi buluşturmaya yönelik çalışmaları, uluslararası arenada etkisi yüksek kuruluşların dolaylı etkisi ile daha da artmıştır. 2011 tarihli Ulusal Gençlik ve İstihdam Eylem Planı, AB ve BM tarafından hazırlanan raporlardaki politika önerilerinin, geliştirilen stratejilerin dikkate alınmasının neticesidir (Kuşkan, 2023). 2021 -2023 yılları arasını kapsayan Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı da niteliği yüksek işgücü yetiştirmek, işgücünün istihdamda olmasını sağlamak için güçlü stratejiler belirlemek ve önceden belirlenen amaçlara ulaşılmasını sağlayacak eylemlerin uygulanmasının gerekliliğini içermektedir. Strateji ve Eylem Planı, gençlere yönelik özel, orta ve uzun vadeli politikaları desteklemek amacındadır (Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı, 2021).

Genç işsizliğinin daha az olması için bireysel yetkinlikte ve yeterlilikte yapısal değişim önemlidir. Temel amacı işgücünün yeterliliğinin yükseltilmesi olan eğitimler, genç işsizliğinin artmasını ve kronikleşmesini önleme potansiyeline sahiptir. Bu doğrultuda aktif istihdam politikaları öne çıkmaktadır. İşgücüne yönelik, mesleki eğitim kursları, işbaşı eğitim programları, engelli ve eski hükümlülere yönelik projeler, çalışanların mesleki gelişimini sağlama eğitimleri, toplum yararını içeren programlar, işgücü uyum programı, engelsiz işgücü uyum programı, İŞKUR ve TOBB iş birliğinde nitelikli işgücü yetiştirme programı, üretim sürecine katılım programı ve İŞKUR gençlik programı hazırlanmaktadır (Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Aktif İşgücü Programları). Aynı zamanda iş arayanlara ve iş değiştirmek isteyenlere karar verme sürecinde rehberlik etmek üzere iş ve meslek danışmanlığı, engelli iş koçluğu ve İş kulüpleri hizmet vermektedir (Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), İş ve Meslek Danışmanlığı)

Ulusal mevzuat çerçevesinde Türkiye İş Kanunu da işçi lehine çalışma hayatının asgari koşullarını belirlemektedir. Türkiye İş Kanunu’nda doğrudan genç işçilere yönelik maddeler yok denecek kadar azdır. İş Kanunu’nda yoğun olarak çalışma çağı nüfusunun tamamına yönelik maddeler bulunmaktadır. İş Kanunu’nda 71., 73., 104. maddelerde genç ifadesi geçmektedir. Kanunda 71.maddede, gençlerin çalışabilecekleri işlerde sağlıklarının, güvenliklerinin, bedensel, zihinsel, psikolojik gelişimlerinin ve kişisel yeterliliklerinin dikkate alınacağı belirtilmektedir. Aynı kanunda 73. maddede, gece çalışmasının

yasaklandığı haller ve 104. maddede işin düzenlenmesine aykırılık halleri vardır (İş Kanunu, 2003).

Diğer tüm çalışmaları da önemseyerek söylemek gerekir ki, genç nüfusun güçlendirilmesini merkeze alan kamu harcamalarının esas odağında eğitim politikaları ve aktif istihdam politikaları yer almaktadır.

4. Türkiye’de Genç İşgücüne Yönelik Kamu Harcamalarının Etkisi

Genç işsizliği, politikalar geliştirilmesi gereken önemli bir ekonomik ve sosyal sorun olarak kabul edilmektedir (Uğurlu,2024). Bu açıdan genç işgücünün istihdamına yönelik stratejiler de önem kazanmaktadır. Genç işgücünün istihdamında doğrudan doğruya etkili olan stratejiler kamu tarafından oluşturulanlardır. Kamu sektöründe yapılan yatırımlar, özel sektörün uygulamalarına kıyasla genç işsizliğinin azaltılmasında çok daha etkilidir (Uslu ve Tath, 2024).

Ülkeler, ekonomik ve sosyal yapının devamlılığını sağlamak açısından üretim faktörleri arasında olan insan kaynağını üretime dahil edebilmelidir. Genç nüfusun istihdam edilebileceği yeni işlerin ortaya çıkmaması, yeni işlere uyum sağlayabilecek becerilerin olmaması ve eğitim düzeyinin düşüklüğü genç istihdamını zorlamaktadır. Bu açıdan genç nüfus için eğitim, yeni koşullara hızlı uyum sağlayabilecek donanım ve beceriler açısından önemlidir. Genç nüfusun eğitiminin önemli olduğunu gösterecek iki ana neden belirtmek gerekirse, birincisi genç nüfusun yetişkinlere nazaran daha hızlı ve kolay öğrenebilme potansiyeline sahip olması ve gençlerin sağlıklı ve uzun ömürlü olabileceği düşüncesiyle genç nüfusa yapılan beşerî sermaye yatırımlarının uzun vadeli olmasıdır (Erdayı, 2009).

Eğitilmiş insan sayısının artması kamunun eğitim harcamaları ile ilişkilidir. Eğitim harcamaları, kamunun doğrudan eğitimi destekleyen eğitim kurumlarına yaptığı harcamalar ile eğitim kurumlarının yönlendirmesi sonucu hanelere verilen sübvansiyonlardan oluşmaktadır. Türkiye ‘nin eğitime yapılan kamu harcamaları, Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD) verileri kapsamında eğitime yapılan kamu harcamaları ortalamasının altında kalmaktadır (OECD Eğitime yapılan kamu harcamaları, 2020).

İnsan Sermayesi Teorisine göre, insana yapılan yatırım kadın ve erkek işgücünün işgücü piyasasından beklentisini artırmaktadır. Bu durum kazanç potansiyelini de artırmaktadır. İşgücüne yapılan yatırım, bireysel kazancı ve ülkenin ekonomik kazancını artırmaktadır. Bireylerin eğitimine, öğretimine önem verilmesi ve becerilerinin geliştirilmesi ekonomik kalkınmanın ve üretkenliğin önemli belirleyicileridir. Bahsedilen teoriye göre, eğitimin, öğretimin ve becerilerin, kurumsal çerçeve ile ilişkisi verimlilik ve istihdam

sonuçlarının iyileştirilmesinde, genç işsizliğinin azaltılmasında etkilidir. İnsan sermayesine yapılan yatırımlar, nitelikli bir işgücünü ve işgücü piyasasının karşılama kapasitesini artırma potansiyeline sahiptir (Azu vd., 2025).

Ülkeler, uluslararası örgütler ve kalkınma ajansları yaygın olarak gençliğe yönelik stratejiler geliştirmek, stratejileri izlemek ve değerlendirmek için mantıksal bağlantıları olan mantıksal çerçeve yaklaşımını kullanmaktadır. Şeffaf ve somut strateji, açıkça ortaya konan hedefler, önlemler, ulusal çalışma stratejilerine emsal oluşturmaktadır (Azu vd., 2025). İşsizliğin bireysel nedenleri olduğu gibi bireyle ilişkisiz kamusal nedenleri de olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, güçlü kurumlar eğitim, öğretim ve istihdam açısından ekonomik faaliyetlere elverişli ortam yaratmaktadır. Yetersiz kurumlar da özellikle genç işgücünün eğitimden ve öğretimden yeterince faydalanamamasına ve istihdama katılamamasına neden olmaktadır (Azu vd., 2025).

Ülkelerin yaşadığı sorunlar ve krizler kurumsal yapıyı ve doğrudan ya da dolaylı olarak istihdam politikalarını etkilemektedir. Ülkemizin karşı karşıya kaldığı ekonomik ve sosyal krizler, jeopolitik riskler, turizm ve tarım sektöründeki gerileme, durgunluk ve ücret düzeylerindeki düşüklük istihdam politikalarının sonuçlarını etkilemektedir (Görmüş, 2024).

İstihdama dahil olabilen gençlerin geçici, korumasız, istikrarsız ve insan onuru ile uyumlu olmayan işlerde çalışması mümkündür. UÇÖ’nün belirlediği iş standartlarına göre, kadın ve erkek çalışanların üretkenliğini gösterdiği işler özgürlüğü, eşitliği, güvenliği ve insan onurunu esas almalıdır. Gelirin adil dağılımı, güvenli bir işyeri, çalışanın ve ailesinin sosyal korumasının olması, kararlara katılma, düşüncelerini ifade etme özgürlüğü, kişisel gelişim fırsatları ve eşitlik uygun iş standartları çerçevesindedir. Bu standartlar ile bağdaşmayan düşük ücretli, uzun çalışma saatleri olan, düzensiz ve güvencesiz işlerde çalışan gençlerin çalışma hayatından memnun olması mümkün değildir (Özgür, 2025).

Genç nüfus, iş yaşamında ve özel yaşamında tatmin olmaya daha fazla önem vermektedir. İstihdam edilen gençler de diğer yaş gruplarına nazaran iş yaşamından tatmin olmayı beklemektedir. Bu durum iş yaşamında ve özel yaşamda dengeyi sağlayamayan/kuramayan ve dolayısıyla tatmin olamayan gençlerin, mevcut işlerini yaparken sessizce istifa etmelerine neden olmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, kişisel gelişime katkı sunmaya yönelik yeni gelişmelerin olmaması, iş ve özel yaşam dengesinin kurulamaması aktif iş bağlılığının zayıflamasına veya yok olmasına neden olmaktadır. Araştırma sonuçları göstermektedir ki, 35 yaş altı çalışan kişilerin %24’ünün aktif bir

iş bağılılığı olmamaktadır. Bu durum özellikle gençlerin sessizce istifasına neden olmaktadır (Çimen ve Yılmaz,2023).

İşgücünün verimliliği ekonomik sürdürülebilirlikle birlikte iş hayatındaki kişisel memnuniyeti ve tatmini artırabilir. OECD İşgücü verimliliği analizine göre Türkiye, Polonya ve İrlanda'dan sonra işgücü verimliliğine sahip bir ülkedir. İşgücü verimliliği, çalışılan saat başına gerçek gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH) olarak tanımlanır. Bu, işgücü girdilerinin kullanımını çalışan başına çıktıdan daha iyi yakalar ve işgücü girdisi, ilgili tüm kişiler tarafından çalışılan toplam saat olarak tanımlanır. Veriler, ortalama çalışılan saatlerin her bir ülke için karşılık gelen ve tutarlı istihdam ölçüsü ile çarpımı olarak elde edilir. Tahmine dayalı analizler, uzman görüşlerinin bir kombinasyonu kullanılarak tek tek ülkelerdeki ve dünya ekonomisindeki ekonomik ortamın değerlendirilmesine dayanmaktadır (OECD, 2025).

5. Sonuç

Bir insanın ekonomik faaliyetlerden dışlanması şeklinde de ifade edilebilen işsizlik, mikro ve makro sonuçları olan bir durumdur. İnsanın, kendi hayatı ile hukuki ve vicdani sorumluluğunun gereği olarak maddi-manevi gereksinimlerini karşılamakla sorumlu olduğu insanların hayatını devam ettirebilecek gelire gereksinimi vardır. Aktif gelir elde etmenin en etkili yolu bir işte aktif olarak çalışmaktır. İşin olmaması, gelir yoksunluğuna ve gelirin aracı rolünü kullanarak edinilenlerin eksikliğine neden olmaktadır. Diğer taraftan da işin olmaması prestij kaybına, aile ve toplum baskına, psikolojik sorunlara neden olmaktadır. İşsiz kalma süresinin uzaması var olan sorunların derinleşmesine, edinilen bilgi ve becerilerin zayıflamasına ya da yok olmasına yol açmaktadır.

Bir ülkenin ekonomik hayatının devam edebilmesi için üretim faktörlerinin sorunsuz bir şekilde üretime katılması gerekmektedir. Vergilerin toplanabilmesi, vergilerin kamu harcamaları yoluyla yeniden dağıtılması, ücretsiz hizmetlerin sunulabilmesi, emekli maaşlarının ödenebilmesi ve toplumsal hayatın devam edebilmesi için işgücünün istihdama aktif katılımı gerekmektedir. Ülkeler açısından çalışma çağı nüfusu içinde olan ve çalışma çağının başında olan genç nüfus önemlidir. Genç nüfusun, ekonomik ve sosyal hayatı uzun süre ayakta tutabileceği düşüncesi, gençlere yönelik kamu hizmetlerinin ve gençleri güçlendirmeye yönelik kamu harcamalarının ve sosyal içerikli faaliyetlerin değerini artırmaktadır.

Genç istihdamını artırmak için eğitim öğretim faaliyetleri önemsenmektedir. Türkiye'de belirli düzeyde devlet meseleleri ile ilgili bilgi edinmeyi kolaylaştırmak için zorunlu eğitim bulunmaktadır. Aynı zamanda

meslek sahibi yetiştiren mesleki eğitim ile bilginin, becerinin ve estetiğin birleşimini ortaya koyan teknik eğitim vardır. Gerekli düzenlemeler, 3308 Sayılı Mesleki Eğitim Kanunu ile yapılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti’nde mesleki ve teknik eğitim, devlet politikası olarak kabul edilerek özenle düzenlenmiştir. AB standartları dikkate alınarak Türkiye’de temel eğitimden başlanarak tüm eğitim ve öğretim kademeleri sekiz seviyede tanımlanmıştır. Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi ile yasallaştırılan mesleki eğitim ve öğretimin her seviyedeki kriterlerinin belirlenmesi ve denetimlerinin yapılması için Mesleki Yeterlilik Kurumu sorumlu tutulmuştur. İş gücü piyasasının gereksinimlerine uygun olduğunu gösteren mesleki yeterlilik belgesinin verilmesi de mesleki eğitim ve öğretimin işgücü piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda yapıldığının göstergesidir.

Genç istihdamını artırmaya yönelik önemsenen faktörlerden bir diğeri de aktif istihdam politikalarıdır. Türkiye Cumhuriyeti adına aktif istihdam politikalarını yürütme sorumluluğunu alan İŞKUR, aktif işgücü programları hazırlamakta ve yürütmektedir. Özellikle dezavantajlı grupta olanları dikkate alan İŞKUR, mesleki yeterliliği olmayanlara ya da mesleki olarak kendisini geliştirmek isteyenlere destek sunmaktadır. Aktif istihdam politikalarının esas amacı, emeği talep edenler ile emeğini arz edenleri buluşturmak, işsiz olan ve iş bulduğu an çalışmaya hazır olan kişiler için istihdam olanakları yaratmaktır. Genel olarak İŞKUR’a kayıt yaptıran işsiz erkek sayısı, işsiz kadın sayısından daha fazla olmaktadır. Gençlerin il bazlı raporlarının değerlendirilmesi ile İŞKUR’a kayıt yaptıran işsizlerin sayısına, eğitim ve cinsiyet durumuna erişilmektedir. Erişilen bilgiler ile gençlerin İŞKUR’a ve İŞKUR’un faaliyetlerine olan ilgisi belirlenmektedir.

Kaynakça

- Azu, N. P., Okorie, V. T., Akadile, I. A., Okafor, J. S. (2025). Impact of Institutional Quality on Youth Unemployment in Nigeria: A Comparative Analysis of Male and Female Youths, *International Journal of Business and Economic Studies*, 7(2), 81-92,
- Aktif İşgücü Hizmetlerinin Yürütülmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, (2022). 08.04.2022 Resmi Gazete Sayısı: 31803. Mevzuat Bilgi Sistemi 05.09.2025 tarihinde erişildi.
- Bostancı, F. C., Çolak, K., Koç, S. (2024), Causality Relationship Between Youth Unemployment and Neet Rates By Gender: Baltic Versus Mediterranean, *Scientific Journal of Finance and Financial Law Studies*, 4 (2), 129-147.
- Çebi Bulut, S. N., Tınca, H. (2025). Alkol, sigara ve tütün tüketimini etkileyen temel ekonomik faktörler. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 216-231.
- Çimen, A. İ., Yılmaz, T. (2023). Sessiz istifa ne kadar sessiz, *Sakarya Üniversitesi İşletme Enstitüsü Dergisi*, 5 (1), 27-33.
- Erdayı, A. U. (2009). Dünyada Genç İşsizliği Sorununun Çözümüne Yönelik Ulusal Politikalar ve Türkiye, *Çalışma ve Toplum*, (3), 133.162.
- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü (2025). Hizmetlerimiz- Gençlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü 03.09.2025 tarihinde erişildi.
- Görmüş (2024). Türkiye’de Uzun-dönem Genç İşsizliği: Hanehalkı İşgücü İstatistiklerinden Bulgular *Alanya Akademik Bakış Dergisi* Yıl: 2024, C:8, S:2, s.412-426
- Gücenmez, T. (2022). “Bauman’ın Özgürlük ve Belirsizlik Anlayışında İşsizlik ve Covid 19 Pandemisinin Etkileri”, *HABITUS Toplumbilim Dergisi*, (3), 207-232.
- Kuşkan, E. A. (2023). Türkiye’de Genç İşsizliği Sorununu Çözmeye Yönelik Politika Transferinde Uluslararası Kuruluşların Rolü. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(3), 431-478.
- Mesleki ve Teknik Eğitim Politika Belgesi (2024). Meslekî ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü - Politika Belgesi İzleme Sistemi
- OECD (2025). İşgücü verimliliği tahmini | OECD 03.09.2025 tarihinde erişildi.
- OECD (2020). Eğitime yapılan kamu harcamaları OECD 03.09.2025 tarihinde erişildi
- Özgür, A. Ö. (2025) “ILO’nun İnsana Yakışır İş Hedefinin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Çalışma ve Toplum*, C.1, S.85. s. 155-194

- Türkiye Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2014). <https://mtegm.meb.gov.tr/www/dokumanlar/icerik/3609>
- T. C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2023). On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028). https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2023/12/On-Ikinci-Kalkinma-Plani_2024_2028_11122023 .
- TÜİK Uluslararası Seçilmiş Göstergeler (2024). Uluslararası Seçilmiş Göstergeler 03.09.2025 tarihinde erişildi.
- TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2024-53783> 04.09.2025 tarihinde erişildi.
- TÜİK İşgücü İstatistikleri (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-2024-54059> , 04-09-2025 tarihinde erişildi.
- TÜİK İstatistiklerle Gençlik (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Genclik-2024-54077> , 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Türkiye İş Kanunu (2003). Mevzuat Bilgi Sistemi 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Türkiye İş Kurumu, Projeler- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Türkiye İş Kurumu, Tarihçe- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) Aktif İşgücü Programları 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), İş ve Meslek Danışmanlığı 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Uğurlu, S. (2024). Does Globalization Reduce Youth Unemployment? Augmented ARDL Approach. Trends in Business and Economics, 38(3), 177-183.
- Ulusal Genç İstihdam Stratejisi ve Eylem Planı (2021). 02.10.2021, T.C. Resmi Gazete 04.09.2024 tarihinde erişildi.
- Uslu, G., Tatlı H. (2024). Factors Affecting Regional Youth Unemployment: Micro-Evidence on Individuals. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, 20(!), 16-42.
- Yılmaz, T., Fidan, F., Karataş, V. (2010). İşsizliğin Sosyo- Psikolojik Sonuçları: Sosyo- Demografik Özelliklere Göre Bireylerin Tutumları (Bir Alan Araştırması). Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi 48.
- Yüksel, A., Gücenmez, T., Uyanık, Y. (2024). A methodological look at the recent history of the social policy dicipline. Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, 22(1), 227-239.